

2023-03-03

Hovrätten över Skåne och Blekinge

**Mål nr T 3626-22;
Kapatens R4 AB ./. Victoriahem AB**

Som ombud för Kapatens R4 AB ("Kapatens") får vi genom detta yttrande slutföra talan i målet. Yttrandet ska ses som en sammanfattning av Kapatens talan. Kapatens förbehåller sig rätten att i enlighet med den i målet upprättade tidplanen yttra sig över Victoriahem AB:s ("Victoria") slutanförande samt framställa ett preciserat ersättningsyrkande för rättegångskostnader i hovrätten.

Inledning

1. Det här målet kan möjligen uppfattas som komplext vid en första anblick. I själva verket är det av tämligen enkel beskaffenhet. Genom bolagsstämmans utdelningsbeslut ikläder sig ett aktiebolag en förpliktelse mot de berättigade aktieägarna och de senare förvärvar en rättighet mot bolaget. Denna rättighet är en fordringsrätt i form av en enkel fordran som är underkastad vanliga fordringsrättsliga regler. Denna fordran ska - som alla andra fordringar - betalas, och det är vad Kapatens betalningsyrkande i målet går ut på. Målet är ett fordringsmål.
2. Mot denna betalningsskyldighet har Victoria riktat tre invändningar:
 - (i) Victoria har, i vart fall tidigare, ifrågasatt att det uppkommer en fordran genom bolagsstämmans beslut och har gjort gällande att betalningsskyldighet hur som helst skulle vara villkorad enligt lag och att dessa villkor inte skulle föreligga, med följd att fordran skulle ha upphört alternativt att fordran "inte kan göras gällande". Detta är en rättsfråga.

(ii) Victoria har påstått att Victorias bolagsordning skulle stadga att inlösen av preferensaktierna medför att fordran upphör. Detta är en rätts- och tolkningsfråga.

(iii) Victoria har påstått att det följer av "etablerat bruk i näringslivet" att inte betala en fordran på utdelning när den aktie som gett upphov till fordringsrätten inlöses av bolaget och att betalningsskyldighet därför inte skulle föreligga. Detta är en bevis- och rättsfråga.

3. Den huvudsakliga frågan i målet är huruvida rätten till betalning av en i alla avseenden i laga ordning uppkommen fordran på utdelning, dvs fordran på bolaget och tillika aktieägarens egendom, enligt svensk lag kan bortfalla eller betalningsskyldighet för fordran upphöra, till följd av att aktier i bolaget blir inlösta, dvs att aktieägaren kan fråntas sin egendom som i stället övergår till annat rättssubjekt. Tingsrättens slutsats att "fordran inte kan göras gällande" besvarar inte denna för målet centrala fråga.
4. Kapatens kommer i det följande att först konstatera vilka omständigheter som avseende det relevanta händelseförloppet är ostridiga. Kapatens kommer därefter att redovisa sin syn på den aktuella fordran och dess beskaffenhet. Kapatens kommer sedan att i tur och ordning bemöta och vederlägga de tre invändningar som Victoria har rest mot betalningsskyldighet samt löpande sammanfatta sin kritik mot tingsrättens dom. Avslutningsvis behandlas frågan om ränta. Kapatens kommer löpande att hänvisa till ingiven dokumentation och rättskällor. Kapatens utgår från att hovrätten tar del av de rättsutlåtanden som Kapatens åberopar i deras helhet.

Bakgrund

5. I målet är ostridigt att Victoria 2019 var ett avstämningsbolag, att ca en miljon preferensaktier i Victoria förelåg våren 2019, att preferensaktierna var noterade på Nasdaq Stockholm, att Victorias bolagsordning föreskrev att preferensaktierna medförde företrädesrätt till en årlig utdelning om 20 kr per preferensaktie med kvartalsvis utbetalning om 5 kr per preferensaktie, att Victorias årsstämma den 23 april 2019 beslutade att utdela 20 kr per preferensaktie med kvartalsvis avstämmning och utbetalning om 5 kr i juni

2019, 5 kr i september 2019, 5 kr i december 2019 samt 5 kr i mars 2020, att det vid en extra bolagsstämma i Victoria den 19 juni 2019 beslutades att preferensaktierna i bolaget skulle lösas in varvid även beslutades att en sista utbetalning av utdelning om 5 kr skulle ske den 3 juli 2019 och att inlösenlikvid för preferensaktierna skulle utbetalas den 11 juli 2019, att en sista utbetalning om 5 kr per preferensaktie till preferensaktieägarna skedde den 3 juli 2019 samt att preferensaktierna därefter löstes in och avregistrerades med följd att preferensaktierna avfördes ur Victorias aktiebok.

6. Det är vidare ostridigt att av den utdelning som bolagsstämman i Victoria beslutade om den 23 april 2019, endast 5 kr per preferensaktie utbetalades. Följaktligen kvarstår en fordran på utdelning om 15 kr per preferensaktie obetald. Kapatens har förvärvat fordringar från f.d. preferensaktieägare i Victoria som fått sina aktier inlösta. Det är ostridigt att det i målet yrkade kapitalbeloppet uppgår till summan av de fordringsrätter som Kapatens har förvärvat.

Fordran föreligger och Victoria ska betala

7. Enligt ABL 18:1 fattas beslut om vinstutdelning i ett aktiebolag av bolagsstämman.
8. Genom ett sådant beslut uppkommer en skuld för bolaget respektive motsvarande fordran för aktieägaren. Annorlunda uttryckt är bolagsstämmobeslutet rättsgrundande för uppkomsten av en fordran.
9. Att så är fallet framgår av förarbetena till ABL (prop. 2004/05:85 s. 762) där det anges att:

"Sedan bolagsstämman har beslutat om vinstutdelning erhåller aktieägarna en fordran mot bolaget på utdelningsbeloppet. Fordringsrätten påverkas inte av bolagets ekonomiska situation efter stämmans beslut. Skulle bolaget gå i konkurs innan utbetalning sker, får anspråket bevakas med samma rätt som andra oprioriterade fordringar i konkursen."

10. Att detta förarbetsuttalande överensstämmer med gällande rätt bekräftas i en lagkommentar (se Andersson, Johansson, Skog, Aktiebolagslagen. En kommentar, 18:13.3), tab 81.

11. Samma sak kommer även till uttryck i äldre förarbeten (prop. 1975:103 s. 479), tab 82, där det anförs att:

"När bolagsstämman vederbörligen beslutat om utdelning till aktieägarna har dessa en fordran mot bolaget på utdelningsbeloppet. Denna fordran behöver emellertid inte vara omedelbart förfallen till betalning."

12. I SOU 1941:9 s. 282, tab 83, anges att:

"Då beslut fattas om utdelning av vinst ... uppkommer för aktieägarna anspråk på utdelningens utbekommande. Detta anspråk är ett fordringsanspråk. Det kan särskilt överlåtas och, om kupong utfärdats, äger självständigt godtroshöfver rum. Efter utdelningsbeslutet inträffade ändringar i bolagets ställning inverka icke på fordringsanspråket."

13. I NJA II 1895 s. 84, tab 84, anförs att:

"Beslutes i föreskrifven ordning, att vinsten eller någon del därav icke skall utdelas, utan besparas eller för annat ändamål användas, har den enskilde aktieägaren ej något giltigt civilrättsligt anspråk på utbekommande af den å hans aktie belöpande andel af den vinstsumma, öfver hvilken sålunda förfogats; men å andra sidan kan hans rätt att utfå sin andel i vinst, som enligt bolagsstämmobeslut skall utdelas, icke genom någon majoritetens åtgärd rättsligen betagas honom. ..."

14. I doktrinen (Lindskog, Aktiebolagslagen 12:e och 13:e Kap. Kapitalskydd och likvidation, 2 uppl., 1995, 12:3.7) beskrivs rättsläget enligt följande:

"Sedan bolagsstämman beslutat om vinstutdelningen erhåller aktieägarna en självständig och fullgången fordring hos bolaget. ... Att bolagsstämmans vinstutdelningsbeslut är (med de begränsningar som följer av detta) omedelbart rättsgrundande för envar aktieägare, således även för den som inte varit närvarande (jfr 4.3.1 in fine ovan), leder till en avgörande skillnad

jämfört med indirekt kapitalanvändning (jfr 12.0-5). Bolaget kan således inte återta aktieägarnas rätt enligt vinstutdelningsbeslutet, och ej heller påverkas det av att bolagets ställning efterhand undgår försämring. I linje härmed ligger att anspråk på beslutad utdelning får bevakas med samma rätt som andra fordringar i bolagets konkurs ... Fordring på grund av beslutad vinstutdelning är underkastad vanliga fordringsrättsliga regler och är t ex föremål för preskription. Har bolaget en fordring hos aktieägaren får också vinstutdelningsfordringen infrias kvittningsvis. Bolaget är underkastat sedvanliga dröjsmålpåföljder."

15. Även i äldre doktrin (Hagströmer, Om aktiebolag enligt svensk rätt, 1872, s. 271), tab 85, kommer detta till uttryck där det anges att:

"Har en med lag och bolagsordning öfverensstämmande vinstutdelning egt rum, kan någon återbäring däraf, i händelse af bolagets obestånd, icke ifrågakomma. Hvad den enskilde aktieegaren uppburit, är definitivt skildt ur bolagets förmögenhetsmassa. Råkar bolaget i konkurs och inestår en lagligen utanordnad vinstutdelning, bör utan tvifvel den eller de aktieegare, hvilka icke lyftat sina vinstbelopp, ega bevaka desamma i bolagets konkurs."

16. Att det förhåller sig på det sättet följer också av rättstillämpningen. I Skatteverkets uttalande dnr: 131 145541-16/111, tab 86, anför bl.a. följande

"När bolagsstämman beslutat om utdelning får aktieägarna en fordran på bolaget motsvarande det beslutade utdelningsbeloppet. Denna fordran är aktieägarens egendom. Bolaget kan inte längre förfoga över utdelningen eller kräva att aktieägarna ska avstå från sin fordran eller betala tillbaka utdelningen till bolaget."

17. I angränsande associationsrättslig lagstiftning, lag (2018:672) om ekonomiska föreningar 13:2 1 st., stadgas att:

"En medlem som har gått ur föreningen har rätt att på samma sätt som övriga medlemmar få ut det som avser honom eller henne av beslutad vinstutdelning."

18. Att det genom bolagsstämmobeslutet uppkommer ett från aktien fristående fordringsanspråk följer även av att ett sådant fordringsanspråk är föremål för preskription. Detta framgår av professor Jan Anderssons utlåtande i tab 108, s. 5, där han anger att:

"Principen om att ett beslut om vinstutdelning innebär att det uppkommer ett anspråk för varje (berättigad) aktieägare om att utfå utdelning och att anspråket är ett fordringsanspråk som kan bli föremål för preskription är också en uppfattning som är välkänd i litteraturen."

19. Fordran på vinstutdelning kan vidare överlåtas separat utan att aktierätten överlåts samtidigt, vilket framgår av köplagen 80 § där det anges att:

"I köp av aktier ingår utdelning som inte förfallit till betalning före köpet och sådan företrädesrätt för aktieägare att delta i emission som inte har kunnat utövas före köpet."

20. Av advokat och juris doktor Åhmans utlåtande, tab 142 s. 2 f., följer dessutom att en fordran som uppkommer genom bolagsstämmans utdelningsbeslut är självständig och oberoende av aktiens existens:

"Det är i sammanhanget viktigt att notera att vinstutdelningsbeslutet innebär att en fordran uppkommer för aktieägaren, vilken fordran är skild från aktien och oberoende av äganderätten till denna samt i stället knuten till aktieägaren personligen. Detta styrks redan av att den dispositiva regeln i 80 § köplagen om att utdelning som inte har förfallit till betalning före köpet följer med vid överlåtelse av en aktie ansetts nödvändig för att åstadkomma denna verkan. Medan det aktiebolagsrättsliga splittringsförbudet och odelbarhetsprincipen hindrar att rätten till framtida vinstutdelning överlåts utan samband med överlåtelse av aktien, kan den genom vinstutdelningsbeslutet uppkomna fordringsrätten överlåtas separat eller förbehållas överlåtaren när aktien överlåts. Fordringsrätten har med andra ord en självständig, av aktien oberoende existens. Den berättigade aktieägaren behåller därför sin fordringsrätt oavsett vad som händer med aktien. Fordringsrätten är således oberoende av aktiens existens och kvarstår

hos aktieägaren eller den som förvärvat fordringen från denna om aktien till exempel löses in av bolaget."

21. Professor Stattin anför i sitt utlåtande, tab 142, s. 7, att:

"I förarbeten, praxis eller litteraturen tas inte upp det fallet att vinstutdelning beslutas med angivande av viss avstämningsdag och mellan beslutdagen och avstämningsdagen aktierna dras in. I sådana fall gäller emellertid - i enlighet med vad som uttalats principiellt i förarbeten, praxis och litteratur - att anspråket på utdelning är ett vanligt fordringsanspråk som uppkom genom utdelningsbeslutet och att den är behörig mottagare som vid utdelningsbeslutet hade en materiell rätt till utdelningen."

22. Tingsrätten har i sin dom, s. 11, anfört att:

"det i frågan om och när en fordran på utdelning uppkommer vid vinstutdelning inte i förarbetena har gjorts någon åtskillnad mellan avstämningsbolag och kupongbolag sedan bestämmelser om avstämningsbolag infördes i aktiebolagslagen. I förarbetena till 1975 års aktiebolagslag anfördes däremot att 'Denna fordran behöver emellertid ej vara omedelbart förfallen till betalning. I Sverige är det f.n. vanligt att utdelningen är förfallen till betalning i och med att bolagsstämman beslutat om utdelningen eller någon dag senare, som då anges i beslutet. Men eftersom bolagsstämman kan (...) med enkel majoritet besluta att inte dela ut någon vinst, kan stämman även besluta att utdelning ska utbetalas först vid en senare tidpunkt.' Det konstaterades vidare att 'Det förekommer någon gång att bolagsstämman beslutar om utdelning i två poster, varav den första utbetalas genast och den andra först senare. På motsvarande sätt kan i avstämningsbolag beslutas två utbetalningar, varvid även två avstämningsdagar måste fastställas.' (se prop. 1975:103 s. 479).

...

Även i avstämningsbolag uppkommer således enligt tingsrätten en fordran för aktieägaren vid beslutet om utdelning. Att fordran på grund av framtida avstämningsdagar inte behöver vara omedelbart förfallen till betalning

påverkar i sig inte den genom utdelningsbeslutet uppkomna fordrans existens."

23. Tingsrätten har alltså i sin dom helt korrekt konstaterat att det inte föreligger någon skillnad mellan kupong- och avstämningsbolag och att det i båda fallen genom ett bolagsstämmobeslut uppkommer en fordran för aktieägaren samt att en sådan fordran i och för sig inte behöver vara omedelbart förfallen till betalning.
24. Av förarbetena, doktrinen - och även av tingsrättens dom - följer således att det genom bolagsstämmans beslut uppkommer en fullgången och självständig fordringsrätt mot bolaget. Det fordringsförhållande som uppkommer genom bolagsstämmans beslut kan - som alla andra fordringar - endast avvecklas på tre sätt: genom prestation (betalning), genom borgenärens eftergift (avtal) eller genom preskription. Ingen av dessa omständigheter föreligger eller har gjorts gällande av Victoria i målet.
25. Det förhållandet att fordran inte var förfallen till betalning vid tidpunkten för Victorias inlösen av preferensaktierna saknar härvidlag betydelse. Den fordran som uppkom genom Victorias bolagsstämmas beslut den 23 april 2019 omfattade 20 kr per aktie. Avstämningsdagar och utbetalningstidpunkter hade enligt konstens alla regler beslutats i samband med utdelningsbeslutet. För övrigt får en avstämningsdag hur som helst enligt ABL 18:3 2 st. inte infalla senare än dagen för nästkommande årsstämma.
26. Vilka fordringsrätter som Kapatens har förvärvat av de f.d. preferensaktieägarna är ostridigt, liksom det yrkade beloppet. Fordran är förfallen till betalning. Därför ska Victoria förpliktas att reglera fordran. Svårare än så är inte denna sak. Victoria ska betala sin skuld.

Fordran är inte "villkorad" enligt lag

Frågan gäller om inlösen av aktier påverkar fordrans existens

27. Mot den självklara slutsatsen att det genom bolagsstämmans beslut om utdelning uppkommer en fordran mot bolaget har Victoria invänt att fordran skulle vara villkorad på det sättet att den dels förutsätter att på respektive

avstämningsdag då fordran senast förfaller, den aktie som vid tidpunkten för utdelningsbeslutet gett upphov till fordran inte är inlöst, dels att fordringshavaren är införd i aktieboken. Rättsföljden, om så inte är fallet, är enligt Victoria att fordran inte föreligger eller "inte kan göras gällande".

28. Victorias ståndpunkt går således ut på att den fordran och tillika fordringshavarens egendom som uppkommer genom bolagstämman skulle fråntas fordringshavaren för det fall de påstådda förutsättningarna brister. Kapatens vet inte vad som avses med att en fordran "inte kan göras gällande" eller vilken rättsfigur som enligt svensk rätt skulle medföra eller innebära att en fordran "inte kan göras gällande". Frågeställningen kan uppfattas som semantisk, men har betydelse, eftersom tingsrätten i sin dom, s. 15, har angivit just att Kapatens fordran "inte kan göras gällande". Tingsrättens dom måste därför förstås som att det alltså föreligger en fordran - vilket ju tingsrätten även konstaterat är resultatet av bolagsstämman utdelningsbeslut - men att denna fordran, på något sätt, oklart hur, ändå inte är gill eller inte duger för att betalningsskyldighet ska föreligga. Tingsrättens slutsats är främmande för svensk rätt och rättstillämpningen går inte att begripa.
29. Victoria påstår att lagen uppställer ett s.k. resolutivt villkor för fordran, dvs. att fordran i och för sig uppkommer genom bolagstämman utdelningsbeslut (möjligen ifrågasätter Victoria numera inte etableringen av fordran genom bolagstämman beslut), men att dess fortlevnad är betingad av vissa omständigheter, i detta fall att en aktie inte blir inlöst.
30. Det bestrids i och för sig att lagen uppställer något villkor i nu relevant avseende, resolutivt eller på annat sätt, men kan samtidigt konstateras att rättsföljden av bristande villkorsuppfyllnad objektivt sett inte är att fordran "inte kan göras gällande"; antingen föreligger en fordran eller så föreligger den inte (möjligen med undantag för preskriberade fordringar i vissa kvittningssituationer, jfr. preskriptionslagen 10 §).
31. Gällande rätt medger inte att en och samma fordran existerar och samtidigt inte existerar. Det "mellanläge" i fråga om rättsföljd som Victoria torgför och

som tingsrätten har accepterat, är felaktigt och leder tanken och den övriga analysen fel.

32. Den prövning som ska ske i denna del av målet består i huruvida två omständigheter - inlösen av aktie och att denna därför avförs ut aktieboken - leder till att en i alla avseenden korrekt uppkommen fordringsrätt därigenom upphör att existera eller, annorlunda uttryckt, huruvida en fordringshavare på samma grunder kan fråntas sin egendom. Utfallet av den bedömningen är binärt; antingen existerar fordran eller så existerar den inte.

Victoria har inte ansett att fordran varit villkorad förrän krav på betalning framställdes

33. Victorias påstående att den fordran som preferensaktieägarna erhöll genom bolagstämman beslut den 23 april 2019 skulle ha varit villkorad, motsägs redan av det förhållandet att Victoria i sina årsredovisningar för såväl 2017 som 2018 skuldförde beslutad men ännu inte utbetald utdelning till preferensaktieägarna. Detta framgår av tab 80, s. 5, som är ett utdrag ur Victorias årsredovisning för 2018 - någon årsredovisning för 2019 som utvisar skuldföring finns inte, eftersom Victoria ansåg sig ensidigt ha avvecklat det skuldförhållande som uppkom den 23 april 2019 genom inlösen av preferensaktierna i juli 2019.
34. Någon tilläggsupplysning som angav att skulden var villkorad av något förhållande lämnade inte Victoria i årsredovisningen för 2018. För det fall Victoria skulle ha varit av uppfattningen att skulden var villkorad, skulle det naturligtvis ha angetts för att uppfylla kravet på en rättvisande redovisning i årsredovisningslagen 2:3, men så skedde följdriktigt nog inte, av allt att döma eftersom Victoria inte ansåg att skulden var villkorad.

Inlösen av aktie medför inte att en självständig fordran upphör

35. I linje med de förarbeten och den doktrin som relaterats ovan och den allmänt accepterade ståndpunkten att en fordran på utdelning är en enkel fordran, enligt Lindskog "underkastad vanliga fordringsrättsliga regler", som vilken annan enkel fordran som helst, har inte inlösen av en aktie på vilken utdelning beslutats ansetts medföra någon påverkan på fordringsrätten. Ett

sådant synsätt, dvs. där aktierätten skiljs från fordringsrätten, ligger helt i linje med uppkomsten av ett fordringsförhållande där aktieägaren är borgenär i förhållande till bolaget som är gäldenär. Bolaget kan ju inte återkalla sitt utdelningsbeslut eller på annat sätt rubba borgenärens äganderätt till fordran. Fordran är, återigen med hänvisning till Lindskog, "fullgången och självständig" redan genom bolagstämmans beslut.

36. Att inlösen av en aktie inte påverkar en sådan fordringsrätt har även varit den förhärskande synen i doktrinen. Detta har sedan lång tid tillbaka kommit till uttryck i en av de svenska lagkommentarerna till ABL (Andersson, Johansson, Skog, Aktiebolagslagen. En kommentar) där det fram till juni 2021 i anslutning till ABL 20:20 angavs att:

"De indragna aktierna blir i och med registreringen ogiltiga, vilket innebär att de inte längre kan ge några rättigheter i bolaget. De [sic] gäller såväl utdelning och andra ekonomiska rättigheter som förvaltningsrättigheter. En annan sak är att sådana ekonomiska rättigheter som uppkommit före registreringen består. Har bolaget exempelvis beslutad [sic] om utdelning på aktierna i fråga, så upphör givetvis inte rätten till den utdelningen genom minskningen." (vår understrykning)

37. Under perioden mellan det att Kapatens i januari 2021 framställde krav mot ett antal olika noterade bolag, varav Victoria var ett, och juni 2021 åtog sig docenten Svante Johansson, tillika en av författarna till den ovan citerade lagkommentaren, att skriva ett rättsutlåtande i frågan. Rättsutlåtandet, som är daterat den 22 juni 2021, är ingivet i målet av Victoria. I tidsmässigt samband med docent Johanssons konsultuppdrag ändrade han samma månad (juni 2021) tillsammans med sina medförfattare i den ovan citerade lagkommentaren på så sätt att förledet "kupong" sköts till ordet "bolag", så att den sista meningen istället fick lydelsen:

"Har ett kupongbolag exempelvis beslutat om utdelning på aktierna i fråga, så upphör givetvis inte rätten till den utdelningen genom minskningen." (vår understrykning)

38. Tingsrätten har i sin dom uppenbarligen inte problematiserat detta förhållande när tingsrätten har vänt sig till just denna kommentar till ABL 20:20 för vägledning i domskälen. Det konstateras att professor Mårten Schultz i en nyligen publicerad artikel i SvJT 2023, s. 87, har gjort följande anmärkning.

"Det finns en typ av publikationer som är unika för det juridiska författarskapet där jävsfrågan är särskilt viktig: lagkommentarer. En anklagelse av allvarligt slag, som har framförts till mig vid flera tillfällen, är att författare av lagkommentarer ändrat i kommentaren efter att ha blivit konsulterad i ett ärende för att lagkommentaren ska överensstämja med den inställning som författaren uttryckt i utlåtandeformen. I de tvister jag själv har varit rådgivare har jag inte noterat något liknande och jag skulle själv inte komma på tanken att ändra i den kommentar jag skriver med anledning av något konsultuppdrag. Men även om de invändningar om ändrade lagkommentarer som har framförts till mig skulle vara överdrivna eller till och med helt ogrundade så kan de ändå läsas som en varning.

Lagkommentarerna har en speciell roll i svenskt rättsliv och kan i svårtolkade rättsfrågor ha en påverkan på rättstillämpningen. Det finns dock inte så mycket "safeguards" i systemet för att förhindra att en författare av en kommentar som medvetet eller omedvetet låter sig påverkas av ett pågående uppdrag. Här finns det anledning att fundera över om redaktörer och förlagen har ett särskilt ansvar — och då menar jag inte i juridisk mening utan i publicistisk och etisk mening — att vara uppmärksam på om innehållet i en kommentar förändras på något mer påtagligt sätt."

39. Vad som är mer anmärkningsvärt är det faktum att det i den nämnda lagkommentaren till ABL 20:20 helt saknas förklaring och/eller motivering till varför en fordringsrätt under i målet aktuella förhållanden "givetvis" kan göras gällande mot ett kupongbolag, men – om formuleringen i lagkommentaren är avsedd att läsas *e contrario*, vilket är oklart – inte mot ett avstämningsbolag under i övrigt identiska förhållanden. Att någon motivering i sådant fall inte tillhandahålls i lagkommentaren är ägnat att förvåna.

40. Den nuvarande lagkommentaren till ABL 20:20 hänvisar oförändrat, liksom innan ändringen, till Stefan Lindskogs (Aktiebolagslagen, 6:e och 7:e kap. Aktiekapitalnedsättning och egna aktier, s. 58) uttalande:
- ”Indragning av aktie torde inte medföra att till aktien hänförlig tidigare beslutad vinstutdelning fryser inne. Däremot bör indragningen medföra ett generellt upphörande av aktielegitimationen. Situationen är ju närmast att jämställa med att en aktieägare ofrivilligt men lagenligt gått förlorad äganderätten till sina aktier.”*
41. Det nyss nämnda föranleder tre iakttagelser. För det första: Lindskogs uppfattning är att inlösen av aktie inte medför att en tidigare beslutad fordran bestående av utdelning fryser inne. För det andra: Lindskog gör ingen åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag. För det tredje: Lindskogs uttalande, som lagkommentaren till ABL 20:20 även tidigare, innan ändringen, hänvisade till, ger inget stöd för den aktuella ändringen i lagkommentaren till ABL 20:20; tvärtom är Lindskogs uttalande generellt.
42. Det är möjligt att ändringen i den nuvarande lagkommentaren till ABL 20:20 inte ska läsas motsatsvis på det sätt som Victoria påstår, utan att sista meningen istället ska förstås som en exemplifiering, som i sig inte utesluter att samma sak gäller för avstämningsbolag. Den ändrade lagkommentaren är vagt formulerad och utesluter inte att kupong- och avstämningsbolag hanteras på samma sätt.
43. För det fall den nuvarande lagkommentaren till ABL 20:20 istället ska läsas motsatsvis med innebörd att en fordran på beslutad men inte utbetald utdelning ska hanteras annorlunda i ett avstämningsbolag, står detta i strid med det uttalande av Lindskog som nyss citerats (och till vilket lagkommentaren alltså hänvisar för påstått stöd).
44. Utöver att lagkommentaren till ABL 20:20 i sådant fall alltså står i strid med Lindskogs uttalande och att den ändring som gjorts i kommentaren saknar motivering, återstår frågan varför kupong- respektive avstämningsbolag - ett betraktelsesätt som Victoria synes dela - skulle hanteras olika i nu aktuellt

avseende och vad detta skulle grundas på. Varken lagtext, förarbeten eller andra rättskällor anger att detta skulle ha varit avsett och det saknas därtill vederhäftiga argument för att göra en sådan åtskillnad.

Lagstöd för att hantera fordringar mot kupong- respektive avstämningsbolag olika finns inte

45. Aktiemarknaden har under de senaste 50 åren genomgått genomgripande förändringar vad gäller hanteringen av aktieboken i bolag med en spridd ägarkrets. Från manuell hantering av fysiska aktiebrev och utdelningskuponger och aktiebok har den sakta med säkert rört sig mot där vi är idag, med en i princip helt automatiserad hantering av aktieboken genom Euroclear för avstämningsbolag och utan aktiebrev eller kuponger, vilket inte längre erfordras för något aktiebolag.
46. Vad skiljer då i grunden ett avstämningsbolag från ett kupongbolag? Ett avstämningsbolag är ett bolag som i enlighet med ett s.k. avstämningsförbehåll i bolagsordningen använder sig av ett kontobaserat system vid hanteringen av sina aktier, enligt ABL 1:10. Det finns då inga fysiska aktiebrev som är bärare av aktierätten.
47. Ett bolag som inte är ett avstämningsbolag använder sig i stället av ett manuellt system vid hanteringen av sina aktier, varvid aktieboken förs fysiskt eller genom ADB. Dessa bolag kallas ofta kupongbolag även om uttrycket inte förekommer i ABL (se t.ex. Svernlöv, Aktiebolagslagen. En översikt s. 22 f.). Inte heller dessa bolag behöver emellertid utfärda aktiebrev om inte aktieägare kräver det.
48. Sålunda är skillnaderna mellan ett avstämningsbolag och ett kupongbolag rent administrativa, syftande till effektiv masshantering av relationen mellan aktieägare och bolaget med hjälp av datoriserade kontosystem. Några grundläggande skillnader vad gäller aktierätten förekommer däremot inte.
49. En genomgång av lagstiftningsarbetet som lett fram till dagens situation, från lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering till lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, visar att lagstiftaren inte heller har avsett att åstadkomma några grundläggande

skillnader i rättigheterna för aktieägare i avstämningsbolag jämfört med aktieägare i kupongbolag.

50. Nu påstår emellertid Victoria - under åberopande av ett (1) ändrat ord i en lagkommentar där "bolaget" blev "kupongbolag" - att det förekommer just en sådan grundläggande skillnad, nämligen att fordran på utbetalning av beslutad utdelning består för den som har en fordran mot ett kupongbolag, men skulle upphöra för den som har en fordran mot ett avstämningsbolag vid de förhållanden som råder i målet.
51. Alldeles bortsett från att lagstöd för en sådan skillnad saknas och dessutom motsägs av dels Lindskogs doktrinuttalande (Aktiebolagslagen, 6:e och 7:e kap. Aktiekapitalnedsättning och egna aktier, s. 58), dels av det faktum att en fristående fordran skild från aktien har uppkommit genom bolagstämmans utdelningsbeslut, står det klart att det inte heller föreligger någon reell skillnad ifråga om de praktiska konsekvenserna av inlösen av aktier i ett kupongbolag jämfört med ett avstämningsbolag.
52. I ett avstämningsbolag medför genomförandet av ett inlösenbeslut att aktierna upphör att existera och följden blir då att aktierna avförs ur aktieboken. I ett kupongbolag, dvs. i ett bolag som inte är ett avstämningsbolag och där aktiebrev inte har utfärdats - vilket gäller för den stora majoriteten av svenska aktiebolag - medför genomförandet av ett inlösenbeslut att aktierna upphör att existera och följden blir då att aktierna avförs ur aktieboken. Den f.d. aktieägarens möjlighet att legitimera sig mot bolaget är densamma i båda fallen.
53. Som därmed framgår föreligger ifråga om de praktiska konsekvenserna av genomförandet av ett inlösenbeslut överhuvudtaget inte någon skillnad mellan kupong- och avstämningsbolag. Något skäl att hantera beslutad men inte utbetald utdelning annorlunda i dessa två fall föreligger därmed uppenbarligen inte och kan inte heller motiveras.
54. Victoria förmår foljdriktigt inte motivera vari denna förment pregnant skillnad består. Inte heller har docent Johansson i sitt utlåtande gjort någon

ansats till att motivera denna påstådda skillnad. Johansson påstår i sitt yttrande s. 1 y att den aktuella frågeställningen inte är "särskilt svårbedömd", gällande kupongbolag. Han hänvisar därvid till den lagkommentar han är medförfattare till och justeringen av uttalandet till ABL 20:20, dvs. där "bolag" blev "kupongbolag". Vad som gör att frågeställningen enligt Johansson inte är "särskilt svårbedömd" gällande kupongbolag och inte heller gällande avstämningsbolag, dock med motsatt resultat i det senare fallet, besvarar emellertid inte Johansson. Detta är anmärkningsvärt, men i och för sig inte förvånande, eftersom några skillnader inte föreligger.

55. Sammanfattningsvis kan det konstateras att:
- (i) ABL inte innehåller några regler som anger att inlösen av aktier medför att en fordringsrätt i form av beslutad men inte utbetald utdelning skulle påverkas eller att fordran skulle upphöra att existera,
 - (ii) doktrinen sedan gammalt har gett uttryck för att inlösen av aktie inte påverkar den fristående och självständiga sedan tidigare uppkomna fordringsrätten,
 - (iii) Lindskog ger uttryck för att beslutad men inte utbetald utdelning inte påverkas av inlösen av aktie och han gör inte någon åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag i det avseendet,
 - (iv) varken Victoria eller dess anlidade konsulter kan motivera varför en fordringsrätt är fortsatt giltig mot ett kupongbolag efter inlösen när utbetalningsdag har förlagts efter sådan inlösen, medan fordran skulle upphöra att existera om gäldenären istället är ett avstämningsbolag, samt att
 - (v) i nu nämnda fall några skillnader ifråga om fordringsägarnas möjligheter att legitimera sig i förhållande till bolaget inte föreligger och att det samtidigt är ostridigt att fordran består i ett kupongbolag efter inlösen av aktie.

Legitimationsreglerna i ABL saknar betydelse för Victorias betalningsskyldighet

56. Genom Victorias bolagstämmas beslut den 23 april 2019 uppkom en fordran mot bolaget om 20 kr per preferensaktie. Fordran var därmed fullgången och

inga ytterligare beslut från bolagets sida erfordrades. De f.d. preferensaktieägarna blev då borgenärer och Victoria gäldenär avseende 20 kr per aktie. Fordran skulle betalas i anslutning till fyra framtida avstämningsdagar, dvs. förföll till betalning vid fyra framtida tidpunkter.

57. Avstämmning innebär ingenting annat än bolagets (i praktiken Euroclears) konstaterande av vem som är behörig att motta betalning av fordran. Detta är en ren teknikalitet. Eftersom preferensaktierna vid de sista tre avstämnings-tidpunkterna var inlösta, förelåg då inga aktier och följaktligen ingen korresponderande notering i aktieboken. Det är i detta den bristande villkorsuppfyllelsen enligt Victoria ligger. Victoria menar alltså att det förhållandet att preferensaktierna blivit inlösta medför att den uppkomna fordran skulle upphöra och aktieägarna kunna fråntas sin egendom.
58. Eftersom det inte finns någon rättsregel med innebörd att inlösen av en aktie i sig medför att en fordran på beslutad men inte utbetald utdelning upphör, blir frågan vilket lagstöd som i sådant fall föreligger för en sådan drakonisk rättsföljd som Victoria hävdar. Victorias svar är legitimationsregeln i ABL 4:37.
59. ABL 4:37 har i relevant del följande lydelse:
- "En aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger förrän han eller hon är införd i aktieboken."*
60. Som tingsrätten apropås ABL 4:37 helt korrekt har konstaterat i sin dom, s. 14 "*... reglerar lagtexten inte uttryckligen frågan om ett avstämningsbolag som har fattat beslut om utdelning på preferensaktier, att utbetalas vid ett antal olika framtida avstämningsdagar, är skyldigt att genomföra sådana utbetalningar när bolaget efter utdelningsbeslutet men före full utbetalning löst in de ifrågavarande aktierna."*
61. Det kan dessutom hållas för visst att vare sig ABL 4:37 eller något annat lagrum har varit avsett att reglera den i målet aktuella situationen eller att den förutsetts av lagstiftaren. Denna uppfattning kommer även till uttryck i Jan Andersson utlåtande, tab 108, s. 7.

62. Syftet med bestämmelsen i ABL 4:37 är istället att reglera *när* en aktieägare blir behörig att utöva aktierättigheter mot bolaget. Den förutsätter för sin tillämpning att det föreligger aktier som är föremål för äganderätt. Äganderätten i sig räcker dock inte, utan det är först när aktieägaren blir införd i aktieboken som denne blir aktivt legitimerad mot bolaget avseende sina befintliga aktier. Behovet av en dylik bestämmelse betingas av att aktier är ett omsättningsbart tillgångsslag och att aktier byter ägare. Det rör sig således om en ordningsföreskrift.
63. Redan av lagrummets lydelse framgår att syftet är att fastslå *när* en ägare till befintliga aktier blir aktivt legitimerad mot bolaget, vilket följer av att sådan rätt inte föreligger "förrän" aktieägaren har införts i aktieboken. Vad betyder då "förrän"? Av förarbetena till ABL 4:37 (prop. 2004/05:85, s. 566) framgår att lagrummet i nu relevant del motsvarar 1975 års ABL 3:14 som stadgade att "*Den till vilken aktie har övergått äger ej, innan han införts i aktieboken, utöva aktieägares rätt i bolaget.*". Svensk Ordbok hänvisar till "*innan*" som synonym till "förrän". En alternativ synonym torde vara "intill dess att". Begreppet "förrän" betyder hur som helst inte "och endast så länge som". Denna legitimationsregel är således (i) framåtsyftande och (ii) reglerar eller träffar inte den i målet aktuella situationen. Bestämmelsen tar inte sikte på redan avtalad utdelning eller existensen av en redan uppkommen fordran eller för den delen att retroaktivt åstadkomma en förändring av ett etablerat rättsförhållande.
64. En bestämmelse som är avsedd att fungera som en ordningsföreskrift syftande till att reglera behörighet vid ägarbyte av aktier, bör inte läggas till grund för motsatsslut eller analogisk tillämpning. Det går med andra ord inte att med utgångspunkt i ändamålet för eller lydelsen av ABL 4:37 dra slutsatsen att bestämmelsen utesluter att behörighet att utöva rättigheter knutna till en aktie kan föreligga trots att vare sig aktie eller anteckning i aktiebok förekommer. Några ändamålsskäl som talar för tingsrättens lagtolkning föreligger inte heller; tvärtom talar ändamålsskäl för att grundläggande rättsliga principer ska upprätthållas.

65. Följaktligen ger inte ABL 4:37 uttryck för någon allmän princip med innebörd att inlösen av en aktie per automatik leder till att alla rättigheter som härrör från aktien upphör.
66. Att en aktie blir inlöst innebär med nödvändighet att någon anteckning i aktieboken om någon ägare inte kan förekomma. Att det i och för sig inte, som tingsrätten felaktigt anger i sin dom på s. 15, skulle vara ett "ovillkorligt krav" att den som vill göra gällande ekonomiska rättigheter mot ett avstämningsbolag måste vara införd i aktieboken följer redan av att det enligt lag (lag (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument 4:18 1 st., 8 p.) och praxis (t.ex. RÅ 2006 ref 45) är möjligt att skilja rätten till utdelning från äganderätten till en aktie.
67. Även rättsfallet NJA 2017 s. 981 är en exponent för att införande i aktieboken inte i sig utgör något "ovillkorligt krav" för att kunna göra gällande aktierättigheter. Som framgår av professor Stattins utlåtande, tab 142, s. 11, och där angivna rättsfallshänvisningar har svensk rätt en tämligen pragmatisk inställning till formaliaföreskrifter och registrering i aktiebok synes sedan lång tid inte ha varit ett krav för att mottaga utdelning. Advokat och juris doktor Åhman anger i sitt utlåtande, tab 142, s. 5, att formaliakrav väger lättare ifråga om ekonomiska rättigheter än ifråga om förvaltningsrättigheter.
68. Som framgått i det föregående finns det ingen rättsregel eller allmän princip som vilar på eller kan utläsas ur ABL 4:37 eller annorstädes och som stadgar att det föreligger ett krav på att en aktie inte är inlöst för att behörighet att få betalt för en redan uppkommen fordran ska föreligga. Det finns enligt professor Stattin, tab 142, s. 11, inget förarbetsuttalande som ger stöd för tesen att ett utdelningsbeslut skulle vara villkorat av att den underliggande aktien inte blir inlöst.
69. Att uppställa ett sådant krav eller villkor - vilket tingsrätten har gjort - kan därmed inte vara förenligt med gällande rätt. En i alla avseenden korrekt uppkommen fordran ska betalas av gäldenären. Om en fordran är villkorad måste det tydligt framgå av lag eller avtal, vilket inte är fallet här. Detta är även en fråga om regelhierarki; genomslaget för grundläggande

förmögenhetsrättsliga principer måste få företräde framför ordningsföreskrifter som dessutom avser att reglera andra förhållanden än de som är aktuella i målet.

70. När det gäller ABL 4:39 kan det konstateras att det är en presumtionsregel som säger att den som är antecknad i ett avstämningsregister ska antas vara behörig att exempelvis mottaga vinstutdelning. ABL 4:39 skapar i sig inga rättigheter och utgör inte något villkor för att bolaget ska betala utdelningsfordran. Regeln medger inte tolkning *e contrario*, dvs. anger inte att den som inte är antecknad i ett avstämningsregister inte kan vara behörig att motta utdelning. Fordrans existens bestäms inte av en presumtionsregel gällande legitimation, utan av materiell rätt.

Det följer av grundläggande rättsprinciper att fordran ska betalas

71. En balansering av olika intressen kan inte leda till att en fordran, självständig och fullgången, inte ska betalas endast av det skälet att den aktie som en gång gav upphov till fordran inte längre föreligger. En sådan rättsföljd står inte i proportion till bolagets förmodade intresse av att inte behöva reglera sina skulder och inte heller borgenärens intresse av att få betalt.
72. Legitimation att kräva betalning av en enkel fordran tillkommer fordrans ägare. Vilka det har varit och vem som nu är ägare av fordran är ostridigt. Eftersom Victoria vet vilka fordringsägarna är och även visste det i samband med att inlösenlikviden utbetalades till de f.d. preferensaktieägarna, råder det inte och har aldrig rätt några praktiska problem med att erlægga betalning med befriande verkan från Victorias sida. Fordran är som redan konstaterats underkastad vanliga fordringsrättsliga regler.
73. Som Jan Andersson konstaterar i sitt utlåtande, hab 4, talar även rättssäkerhetsskäl och förutsebarhet mot den tolkning av ABL 4:37 som tingsrätten har gjort. Den som har förvärvat en fordran bör med rimlig säkerhet kunna förlita sig på att den inte upphör utan uttryckligt stöd i lag.
74. En fråga som hovrätten måste ställa sig är vilka skälen för en sådan lagtolkning som tingsrätten har gjort egentligen skulle vara. Det råder

härvidlag en tydlig skillnad mellan å ena sidan möjligheten att utöva förvaltningsrättigheter som är knutna till aktien å ena sidan och ekonomiska rättigheter å den andra. Att det inte går att utöva några förvaltningsrättigheter avseende en inlöst aktie står klart; aktien finns inte kvar. Det står även klart att det inte finns något bärkraftigt skäl till varför tidigare uppkomna ekonomiska rättigheter mot bolaget skulle upphöra. Lindskog (Aktiebolagslagen, 6:e och 7:e kap. Aktiekapitalnedsättning och egna aktier, s. 58) anger ju exakt detta; att tidigare beslutad utdelning kvarstår samtidigt som han konstaterar att aktielegitimationen bör upphöra genom inlösen. Den rättsföljd som Victoria förespråkar saknar således stöd och motsägs uttryckligen av Lindskog.

75. Den lagtolkning som tingsrätten har gjort, dvs. att en utdelningsfordran upphör om aktien inlöses, öppnar därtill upp för majoritetsmissbruk, eftersom den beslutade men inte utbetalda utdelningen när som helst kan utebli om bolaget eller en aktieägarmajoritet så önskar. En sådan ordning skulle stå i strid med aktiebolagslagens likabehandlingsprincip och de aktiebolagsrättsliga generalklausulerna i ABL 7:47 och 8:41, eftersom det skulle medföra en otillbörlig fördel för kvarvarande aktieägare och en nackdel för de aktieägare vars aktier inlösts. Även denna faktor talar emot tingsrättens slutsatser.
76. Och återigen, när parterna och, såvitt får förstås, samtliga rättsvetenskapsmän som yttrat sig i målet är överens om att det är självklart att en utdelningsfordran mot ett kupongbolag med förfall efter inlösen av en aktie äger fortsatt giltighet; vad är det som gör att motsvarande fordran mot ett avstämningsbolag med förfall efter inlösen av en aktie å andra sidan skulle upphöra? Detta svarar symptomatiskt nog varken Victoria eller dess konsulter på - eftersom det inte går att besvara.

Victorias bolagsordning reglerar inte utdelningsfordran i händelse av inlösen av preferensaktier

77. Kapatens bestrider att Victorias dåvarande bolagsordning, tab 2, innehöll någon reglering med innebörd att beslutad men inte utbetald utdelning skulle bortfalla i händelse av inlösen av preferensaktierna.

78. En bolagsordning kan betraktas som ett avtal mellan aktieägarna och bolaget och är delvis underkastad dispositivitet, dvs. avtalsfrihet råder inom de gränser som lagen uppställer. Exempelvis kan i bolagsordningen föreskrivas om hembud och om inlösen av aktier och villkoren härför. Bolagsordningen har även rättsverkningar mot tredje man så som aktiespekulanter, förvärvare av aktier, arvingar etc.

79. Advokat och juris doktor Ola Åhman har i sitt utlåtande, tab 143, s. 3 f., anfört följande med avseende på Victorias bolagsordning:

"Såväl ett vinstutdelningsbeslut som bolagsordningen skall tolkas objektivt utifrån ordalydelsen. Eftersom det är fråga om ett aktiemarknadsbolag går det också att ställa höga krav på tydlighet, och därmed i regel även uttrycklighet. Det gäller särskilt när det som i förevarande situation handlar om omständigheter som är betungande eller negativa för aktieägarna. Något utrymme för att, utan uttryckligt och tydligt stöd i bolagsordningen eller i bolagsstämans vinstutdelningsbeslut, tolkningsvis konstatera ett villkor av innebörd att en beslutad vinstutdelning på preferensaktierna förfaller om inlösen sker innan samtliga för vinstutdelningen beslutade avstämningsdagar infallit finns därför inte. Inte heller finns det i aktiebolagslagen eller annorstädes några tvingade rättsregler vilkas tillämpning utfyllningsvis skulle leda till ett sådant resultat. Således saknas grund för att anta att bolagsstämans vinstutdelningsbeslut skulle vara villkorat."

80. Victoria har påstått att punkt 5.4.3 i bolagsordningen utgjort en "underförstådd premiss" för att fordran på utdelning bortfaller. Detta är en uppenbart felaktig och konstruerad tolkning av bolagsordningen.

81. Punkt 5.4.3 i Victorias bolagsordning har följande lydelse:

"5.4.3 Innehavare av till inlösen bestämd preferensaktie skall vara skyldig att tre månader efter det att han underrättats om inlösningsbeslutet mottaga lösen för aktien med ett belopp beräknat som summan av ett Basbelopp, som det definieras nedan plus Innestående Belopp enligt punkt 5.2 (innefattande på Innestående Belopp belöpande Uppräkningsbelopp till och med den dag

då lösenbeloppet förfaller till betalning). Om inlösenbeslutet fattas senast den 31 december 2018 skall Basbeloppet uppgå till 130 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Om inlösenbeslutet fattas mellan den 1 januari 2019 och den 31 december 2020 skall Basbeloppet uppgå till 120 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Om inlösenbeslutet fattas efter den 31 december 2020 skall Basbeloppet uppgå till 110 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Från den dag lösenbeloppet förfaller till betalning upphör all uppräkningsdärå enligt punkt 5.2.3."

82. Punkt 5.4.3 i bolagsordningen reglerar uteslutande hur inlösenbeloppet för den aktie som löses in ska beräknas, dvs. ersättningen för själva aktien. Detta är således en helt annan fråga än hur tidigare uppkommen avkastning på aktien ska hanteras vid inlösen. Härom säger bolagsordningen ingenting, av vilket följer att ingen premis, underförstådd eller inte, kan utläsas av bolagsordningens ordalydelse. Varför bestämmelsen om prissättning av aktien genom sin blotta förekomst skulle medföra att en helt annan fordran upphör, utan att ett ord om detta sägs i bolagsordningen, framstår som konstruerat och egendomligt. Victorias logik att "bestämmelsen anger inte vad preferensaktieägarna inte ska erhålla" faller alltså redan av det skälet att punkt 5.4.3 i bolagsordningen handlar om en annan sak än i målet aktuell fordran.
83. Eftersom inlösen av aktie i sig enligt gällande rätt inte innebär att en utdelningsfordran som kvarstår obetald vid effektueringen av inlösenbeslutet bringas att upphöra, måste det krävas ett stort mått av tydlighet för att i prospekt, bolagsordningar etc. avvika från detta, i synnerhet när det gäller noterade aktier med stor spridning. Det som enligt Victoria är en "underförstådd premis" är uppenbarligen inte förenligt med ett sådant krav på tydlighet. För det fall Victoria hade velat försöka åstadkomma ett sådant villkor som bolaget nu, i efterhand, påstår förelåg i bolagsordningen, är det rimligt att utgå från att Victoria skulle ha formulerat ett sådant villkor, men så

har inte skett. Som framgått ovan beträffande hur Victoria redovisat utdelningsfordringar i sina årsredovisningar, framstår det dessutom som uppenbart att det aldrig har funnits någon avsikt att villkora utdelningsfordran i bolagsordningen och inte heller av det skälet någon systematik eller kontext som ger skäl att tolka bolagsordningen på det sätt Victoria gör gällande.

84. Annorlunda uttryckt leder en objektiv tolkning av bolagsordningen till slutsatsen att denna över huvud taget inte reglerar frågan om hanteringen av fordran på beslutad men inte utbetald utdelning vid inlösen av preferensaktier.
85. Victoria har, i vart fall tidigare, även antytt att den uppräknings av inlösenpriset för aktien som villkoret 5.4.3 i bolagsordningen föreskriver, på något sätt skulle innefatta den utdelningsfordran som denna tvist handlar om. Detta är också felaktigt. Den uppräknings som föreskrivs motiveras av det som i finansvärlden benämns "break fee", dvs. kompensation till investeraren för att dennes investering (genom inlösen) kan komma att avslutas väl tidigt. Syftet är att göra investeringen attraktiv.
86. I denna del har Victoria även pekat på ett antal till sitt innehåll i och för sig ostridiga bolagsordningar och gjort gällande att dessa bolagsordningar reglerar hur beslutad men inte utbetald utdelning ska hanteras vid inlösen av preferensaktier.
87. Kapatens vitsordar i och för sig att såväl Oscar Properties Holding AB, Aros Bostadsutvecklings AB, SAS AB och Akelius Residential Property AB i sina bolagsordningar har reglerat att beslutad men inte utbetald utdelning på preferensaktier ackumuleras intill inlösendagen och utbetalas vid sidan av inlösenlikviden för den inlösta aktien. Detta framgår av respektive nu nämnda bolagsordning.
88. Victoria har ostridigt inte haft någon sådan reglering i sin bolagsordning. Att ett mindre antal bolag, till skillnad från Victoria, positivt har reglerat detta i sina bolagsordningar talar endast för att det hos dessa bolag har funnits en insikt om att lagen annars gäller med följd att beslutad men inte utbetald

utdelning ska gäldas. För att undvika detta har bolagen explicit reglerat frågan i sina bolagsordningar. Detta förhållande betyder emellertid inte att Victorias icke-reglering av frågan i sin bolagsordning innebär att den i laga ordning beslutade men inte utbetalda fordran upphör genom inlösen av preferensaktierna.

89. Sammanfattningsvis finns det inget som helst stöd för att den fordran som uppkom den 23 april 2019 genom bolagstämman vinstutdelningsbeslut på något sätt har varit villkorad i Victorias dåvarande bolagsordning.

Det etablerade bruk i näringslivet som Victoria åberopar existerar inte

90. Kapatens bestrider påståendet att det skulle föreligga ett etablerat bruk i näringslivet med innebörd att fordran hänförlig till beslutad men inte utbetald utdelning skulle upphöra genom inlösen av de aktier som legat till grund för utdelningsbeslutet.
91. Det ankommer på Victoria att styrka att ett sådant bruk är etablerat i näringslivet. Victoria har inte åberopat något bevisning. Den utredning som finns i målet består i den ostridiga omständigheten att Kapatens har riktat krav mot ytterligare fyra (4) bolag som hanterat beslutad men inte utbetald vinstutdelning i samband med inlösen av preferensaktier på samma sätt som Victoria gjort. Att det har förekommit "ett bruk" i meningen att ytterligare fyra bolag utöver Victoria har begått samma misstag som Victoria vitsordas. Emellertid rör det sig om en alldeles för låg frekvens och en alldeles för kort utsträckning i tiden för att ett sådant "bruk" skulle kunna anses vara etablerat eller accepterat i rättslig mening; för ett sådant konstaterande krävs mycket mer. I samtliga fall har detta "bruk" dessutom ifrågasatts. Redan på den grunden står det klart att ett sådant etablerat bruk som Victoria påstår inte är visat i målet.
92. Därtill kommer det faktum att det finns andra bolag som har hanterat beslutad men inte utbetald utdelning i samband med inlösen på andra sätt än Victoria och de ytterligare fyra (4) bolag som Kapatens har riktat krav mot.

93. Kapatens har i tab 107 punkt 21 samt tab 111 med underbilagor redovisat den hantering av beslutad men inte utbetald utdelning som förekommit i AB Sagax och i Samhällsbyggnadsbolaget i Norden AB. Som framgår av tab 111 har dessa bolag hanterat inlösen så att tidigare utdelningsbeslut har respekterats. Kapatens hänvisar till tab 111 med underbilagor i nu nämnda delar.
94. Fastpartner AB, som på samma sätt som Victoria inte har haft någon reglering av beslutad men inte utbetald utdelning i sin bolagsordning, beslutade på en extra bolagstämma i mars 2022 om inlösen av preferensaktier. På motsvarande sätt som i fallet Victoria hade årsstämman i Fastpartner AB 2021 beslutat om utdelning med kvartalsvis utbetalning vid fyra tillfällen fram till årsstämman 2022. Som framgår av tab 150 fattade extrastämman i mars 2022 beslut om inlösen och samtidigt att beslutad men ännu inte utbetald utdelning skulle utbetalas till preferensaktieägarna i samband med inlösen. Fastpartner AB har således intagit exakt samma ståndpunkt som Kapatens i denna fråga. Det förefaller uteslutet att Fastpartners ställföreträdare skulle exponera sig för ett skadeståndsansvar genom att utbetala utdelning som lagligen inte skulle behöva utbetalas.
95. Av det sagda framgår att det finns olika uppfattningar om hur beslutad men inte utbetald utdelning ska hanteras och att något "etablerat bruk" uppenbarligen inte föreligger. I tillägg härtill kan det konstateras att ett "etablerat bruk" som står i strid med gällande rätt *so wie so* inte förtjänar rättsordningens skydd och inte kan läggas till grund för rättstillämpning.
96. Någon tillämplig rättsligt relevant norm som Victoria ens teoretiskt sett skulle ha kunnat handla i överensstämmelse med, finns inte.

Ränteyrkandet

97. Kapatens i andra hand framställda ränteyrkande har vitsordats av Victoria i och för sig och det saknas därför skäl att närmare utveckla grunderna för det yrkandet. Som målet ligger råder i denna del endast tvist om huruvida Kapatens förstahandsyrkande ska bifallas vid bifall i huvudsaken.

98. Det i första hand framställda yrkandet vilar på det faktum att Victorias bolagsordning, tab 2, vid tidpunkten för bolagsstämmans utdelningsbeslut den 23 april 2019 såväl som vid beslutet om inlösen den 19 juni 2019, i punkt 5.2.2 stadgade att en preferensaktieägare hade rätt till ett s.k. Innestående Belopp som utgjordes av skillnaden mellan 20 kr och den utdelning som faktiskt beslutades på årsstämman. För det fall stämman inte fattade beslut om att utdela 20 kr i enlighet med bolagsordningen alternativt fattade beslut om att utdela ett lägre belopp än 20 kr hade preferensaktieägarna rätt till mellanskillnaden innan utdelning till stamaktieägare kunde komma ifråga på nästkommande årsstämma.
99. Av Victorias bolagsordning punkt 5.2.3 följde att skillnaden mellan utdelningen av kvartalsvisa fem kr och faktiskt utbetald utdelning skulle läggas till Innestående Belopp och bli föremål för uppräkningsränta med tio procents årlig ränta räknat från den kvartalsvisa tidpunkt då utbetalning borde ha skett.
100. Det finns inga skäl till varför de f.d. preferensaktieägarna vars fordringar Kapatens har förvärvat skulle försättas i en sämre sits om årsstämman i och för sig fattar beslut om att dela ut 20 kr i enlighet med bolagsordningen men sedan inte betalar ut mer än 5 kr, jämfört med att det beslutas att inte dela ut något belopp eller att dela ut ett lägre belopp än 20 kr. För borgenären är konsekvensen densamma, oberoende av skälet till att betalning inte erläggs. Regleringen syftar uppenbarligen till att kompensera borgenären för att gäldenären, bolaget, underlåter att i överenskommen ordning utge full betalning och har därmed ett ändamål som är identiskt med en bestämmelse om dröjsmålsränta. Situationen kontrolleras därtill helt och fullt av gäldenären, som kan välja att undgå konsekvensen genom att betala fullt ut i tid. Att gäldenären ska kunna undgå den avtalade konsekvensen av att inte besluta om överenskommen utdelning genom att besluta om överenskommen utdelning, men underlåta att därefter betala, framstår som ologiskt och oförenligt med ändamålet med avtalet.

101. Den årliga räntan om tio procent bör därför tillämpas som dröjsmålsränta på de fordringar som Kapatens gör gällande i målet och från de tidpunkter då de rätteligen, senast, skulle ha betalats.

Sammanfattning

102. Victorias årsstämmas utdelningsbeslut den 23 april 2019 var ett i alla avseenden bindande och irreversibelt beslut som konstituerade en preferensaktieägarnas fordran (en enkel fordran) om 20 kr per preferensaktie och en korresponderande skuld för Victoria. En fordran ska gäldas med mindre parterna avtalar om något annat eller fordran preskriberas.
103. Det finns ingen rättsregel med innebörd att beslutad men inte utbetald utdelning är villkorad av att den aktie på vilken utdelningen belöpt inte blir inlöst innan avstämning har skett. ABL 4:37 varken stadgar eller ger uttryck för en sådan princip. Inte heller formaliaföreskrifter om införande i aktiebok (ABL 4:37) och presumtionsregeln om vem som är behörig att motta utdelning i ett avstämningsbolag (ABL 4:39) uppställer några villkor för utdelningsfordrans bestånd eller Victorias betalningsskyldighet.
104. Den bolagsordning som var tillämplig i Victoria 2019 reglerar inte hur beslutad men inte utbetald utdelning ska hanteras vid inlösen av preferensaktier. Bolagsordningen uppställer inga villkor för Victorias betalningsskyldighet för fordran.
105. Något etablerat bruk i näringslivet med det innehåll Victoria påstår föreligger inte och är hur som helst inte styrkt av Victoria. Någon rättsligt godtagbar norm som Victorias hantering av beslutad men inte utbetald utdelning skulle kunna stå i överensstämmelse med existerar inte.
106. Victorias talan och tingsrättens slutsats antyder förekomsten av en rättsfigur med rättsföljd som är okänd i svensk rätt, nämligen ett s.k. resolutivt villkor för en penningfordrans bestånd som inte klart framgår av lag. Att lagstiftningen skulle uppställa ett sådant "villkor" för en penningfordran framstår som en konstruktion. Att en gäldenär självsvåldigt, på annat sätt än

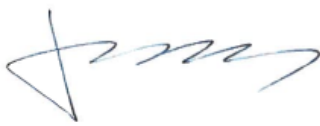
genom betalning, kan föranleda att betalningsskyldighet för honom upphör, är främmande för svensk rätt.

107. Kapatens erinrar om vad som framförts i överklagandet, nämligen att käromålet inte vilar på enbart aktiebolagsrättslig grund. Med beaktande av att de aktuella fordringarna är underkastade vanliga fordringsrättsliga regler borde tingsrätten ha funnit att Victorias invändningar saknar grund och att käromålet skulle ha bifallits.
108. Det råder inte tvist om det yrkade kapitalbeloppet i och för sig. Tingsrättens dom ska ändras i enlighet med överklagandet och käromålet bifallas.

Stockholm som ovan

Carl Svernlöv

Jonas Benedictsson

Christofer Isaksson